

"Tu el vols celebrar, el 18 de Juliol?"

Vidal-Quadras i Trias de Bes són Francesc Cambó. El catalanisme no és nacionalisme. L'Onze de Setembre és una diada de significació espanyola... El debat polític català, pràcticament hivernat des de fa 2 anys, ha renascut amb forma de polèmica històrica. En parlem amb Josep Termes (Barcelona, 1936), reconegut historiador, per aclarir conceptes.

Diada obliga. A cavall dels mesos d'agost i setembre, cada any des d'en fa uns quants, quasi ritualment, s'organitza una polèmica al voltant d'algun tema relacionat amb el nacionalisme. Habitualment, l'intercanvi de desqualificacions creix en intensitat a mesura que s'apropa l'Onze de Setembre, i dos dies després la cosa s'oblida i fins l'any que ve.

Enguany, el senyor Aleix Vidal-Quadras ha tingut l'honor de situar-se al bell mig de l'huracà. Digué que l'Onze de Setembre de 1714 és una diada de profunda significació espanyola, i de sobte polítics i tertulians es posaren a parlar d'història mostrant dosis sorprenents d'erudició.

—*Senyor Termes, quina nota els posaria?*

—La història es presta a parlar-ne còmodament. Difícilment un que no és botànic parla de botànica, tot i que amb uns bons manuals a la mà se'n pot saber bastant. A la història, com totes les disciplines de lletres, és fàcil d'entrar-hi, i és difícilment demostrable qui en sap i qui no en sap, al contrari que amb la botànica i les matemàtiques. I com que la matèria de la història és en bona part la política, és lògic que polítics i periodistes usin i també abusin de la història. Em sembla lícit, sempre i quan se n'adonin que no poden pontificar molt.

Parlem amb Josep Termes als jardins de l'Ateneu Barcelonès. Institució docta, escenari adequat. A la mateixa hora que enregistrem l'entrevista, Vidal-Quadras, físic nuclear, no té cap mena de recança de discutir en un programa de ràdio la seva visió històrica de l'Onze de Setembre amb dos historiadors especialistes en el segle XVIII.

—*La història és una mica com el futbol, que tothom es pensa que és un expert?*

—Sí, bastant igual. El futbol tothom l'ha jugat, tothom n'ha vist una mica i tothom pot opinar si l'Iván de la Peña per aquí i el Prosi-necki per allà. Això és natural. Potser l'original d'ara és que en Vidal-Quadras i el PP, amb aquesta política vacil·lant i oscil·lant, hagin fet aquesta entrada tan exagerada amb l'Onze de Setembre. És evident que hi ha una part del que diu en Vidal-Quadras que és cert, però està portat cap a conseqüències contrà-

ries a l'origen. El 1714, l'estructura cultural, política, econòmica, social i mental dels catalans, els espanyols i els europeus no és la mateixa d'ara. És cert que el 1714 no hi ha una guerra d'independència de Catalunya respecte d'Espanya, però és molt més cert que aquell any Catalunya perd totes les seves institucions d'autogovern pròpies. Ho perd tot: les Corts, els ajuntaments, la llengua...

—*Perd la sobirania?*

—Absolutament. Una sobirania antiga, evidentment, però la perd. El record que commemorem és el record de la pèrdua. Que uns eren austriacistes i els altres borbònics? Ja ho sabem, però és evident que hi ha una pèrdua i s'imposa una monarquia borbònica amb un centralisme a la francesa. Per tant la d'en Vidal-Quadras em sembla una sortida extemporània.

—*La celebració de l'Onze sempre ha estat reivindicativa?*

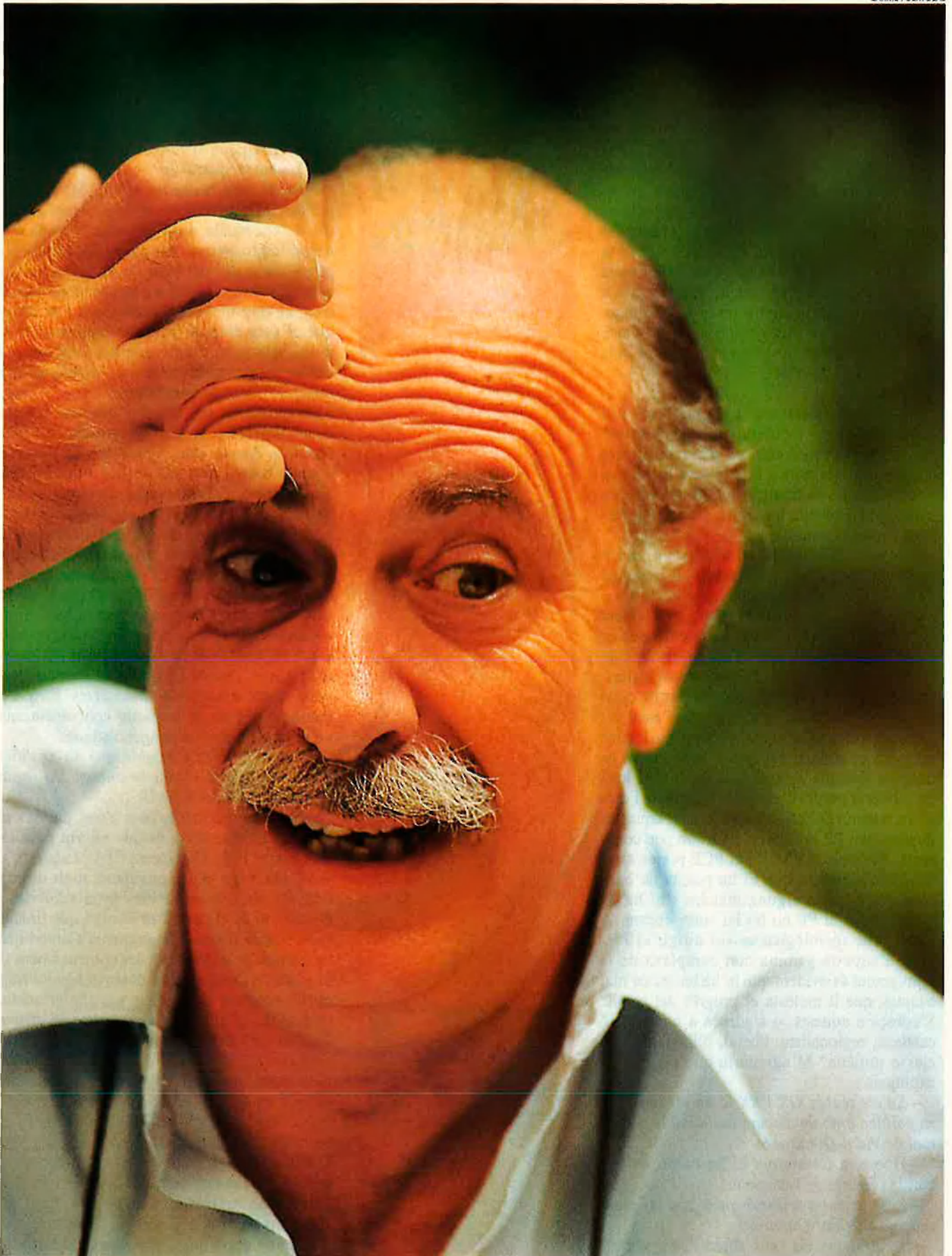
—Al segle XIX hi ha una recuperació de la idea de l'Onze de Setembre. Alguns que volen identificar el catalanisme com un moviment exclusivament burgès encara obliden, per exemple, que en l'ambient de la revolució de 1868 ja es detecta l'existència de romanços absolutament anònims i populars que recorden l'Onze de Setembre, la construcció de la Ciutadella, els botiflers, etc. Per tant a mitjan segle XIX i als anys de la Restauració ja s'interpreta l'Onze de Setembre com un cop molt fort per a la sobirania i la personalitat de Catalunya. I així ha estat durant un segle i mig, i no li hem de donar més voltes.

—*Què defensaven exactament els catalans de 1714?*

—És molt complexe, hi juguen molts factors. Hi juga, per exemple, la tradicional rivalitat de Catalunya amb França, que a partir de la Guerra dels Segadors de 1640 és molt marcada. Amb el Tractat dels Pirineus de 1659 Catalunya havia perdut un tros important de territori, el que ara és la Catalunya Nord. Però en el fons el que defensen és, via austriacista, la personalitat i les institucions de Catalunya.

—*Aquells catalans, doncs, eren accidentalistes? Defensaven l'arxiduc no per devoció monàrquica sino perquè els garantia el que realment volien conservar?*

—El drama de la història és que mai no pots

portar els protagonistes a taula. No puc portar aquí els catalans de 1906 per parlar-nos de Solidaritat Catalana, i menys els de 1714. Ara, per les proves que hi ha, tenien una idea de país i de resistència molt evident. Però l'important és el sentit que li hem donat a aquesta commemoració al llarg de l'últim segle i quart. Això és com si a un fatxa que celebra el 18 de Juliol li diem: "No es cregui, alguns dels militars que es van aixecar no tenien ni idea d'on anaven, i molts dels soldats gallecs que anaven a fer guerra en el fons no eren uns fatxes". Escolti, el 18 de Juliol és el 18 de Juliol, i ja està. I el 14 de Juliol és la festa nacional francesa i ara no matisarem si a la Bastilla hi havia algú o no hi havia ningú. El 18 de Juliol és tant complexe com l'Onze de Setembre. Però jo et pregunto: tu el vols celebrar, el 18 de Juliol?

—Més aviat no.

—I Unió Democràtica, el vol celebrar? I el volen celebrar els socialistes i els comunistes? No, perquè el veuen com un acte radicalment contrari als seus principis, a la seva ideologia. Essencialment, la finalitat del 18 de Juliol és instaurar a Espanya un règim dictatorial, feixista i antiautonomista.

—Salvant les distàncies, té alguna cosa a veure l'Espanya que defensaven els assetjats de Barcelona i la que defensa avui el PP?

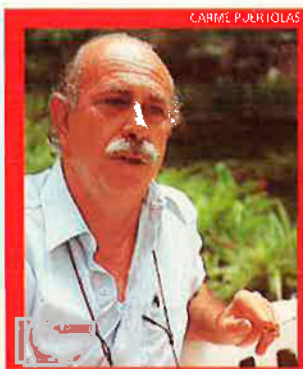
—Jo el que veig és que el PP lliga malament amb la idea de la Catalunya autònoma, que es basa fonamentalment en un sistema polític de partits de base catalana. És veritat que històricament es pot demostrar que els partits catalans, quan es troben en el marc de l'estat espanyol, gairebé sempre necessiten trobar aliats en el context espanyol. Però també és cert que des que neix el catalanisme, la idea és vertebrar partits d'estructura catalana i crear un sistema polític català. Per tant, aquestes lloances del PP al Cambó les trobo poc coherents. Almenys el PSOE i el PCE porten anys havent d'entendre que hi ha partits de base catalana, i que d'alguna manera s'hi ha de pactar. Això el PP no ho ha entès encara. A quina base sociològica es vol dirigir el PP? Dins d'aquesta gamma tant complexa de la immigració és evident que hi ha un sector mal adaptat, que li molesta el progrés del català. S'adreça a aquests, o s'adreça a una opinió catalana, regionalista, liberal, bilingüista i de classe mitjana? M'agradaria que algú m'ho expliqués.

—En els segles XIX i XX hi ha alguna figura política amb un discurs assimilable a l'actual de Vidal-Quadras?

—Home, a Catalunya hi ha hagut de tot, partits i figures de tota mena...

—Però es pot aventurar quins són els antecedents de Vidal-Quadras?

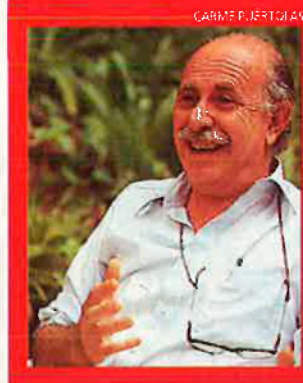
—Jo crec que els seus antecedents són els

CARME PUERTOLAS

"A quina base sociològica es vol dirigir el PP? Al sector mal adaptat de la immigració, o a una opinió catalana, regionalista, liberal, bilingüista i de classe mitjana?"

"El drama de la història és que mai no pots portar els protagonistes a taula."

CARME PUERTOLAS

sectors de l'alta burgesia catalana amb un encaix difícil en la recuperació de la nacionalitat catalana. Sectors amb un paper equívoc, tant als anys 20 i 30 amb la monarquia d'Alfons XIII com als anys 39 i 40, després de la guerra. Catalans, sí, però d'una catalanitat que el carrer percep com a bastant feble.

—En perspectiva històrica: si no és hereu de Cambó, de qui ho és?

—No el veig hereu de ningú. Més que un polític convencional, és un universitari excèntric. D'una banda, és un liberal a la moda moderna anglosaxona, partidari del camp qui pugui. Però des del punt de vista del discurs sobre Catalunya no li veig antecedents personals, el veig massa original. Com t'he dit, sí que el veig com un perfecte representant de molts sectors de l'alta burgesia catalana que han tingut una vertebració molt espanyola, començant per la llengua familiar.

En qualsevol cas, és clar que res del que deia o defensava en Cambó es troba en Vidal-Quadras, Aznar, i no diguem res de l'escorta aquella dels Ratos, els Trillos i els Cascos. S'assemblen al Cambó com un ou a una castanya. Cambó va estar tota la seva vida en la Lliga Regionalista, un partit d'àmbit català. Que va buscar aliances a Espanya? També les van buscar l'esquerra i l'extrema esquerra. El que passa és que en política tothom té dret a triar-se els pares o els avis que vulgui. Si un decideix que els seus pares són Marx, hom no li pot dir que no és marxista perquè ell ha decidit que sí. Des de fora hom no li pot dir que no té dret a triar-se els antecedents. El que sí que hom pot fer és reclamar coherència, que no hi hagi trampes propagandístiques.

—De tota manera, sembla que no és difícil trobar un Cambó a gust de tothom. Va ser un personatge contradictori?

—No més que molts dels altres polítics de l'època. El que passa és que ell viu políticament entre 1901 i la Guerra Civil, i aquests 35 anys són anys molt convulsos, molt dramàtics. Ell viu circumstàncies extraordinàries i, és clar, no és el mateix el Cambó que finançà la Fundació Bernat Metge que el Cambó que, desesperat pels desastres del començament de la guerra a Catalunya, es passa al bàndol franquista esperant que almenys d'allà en sortirà amb vida. És un home amb moltes facetes: el Cambó de l'Espanya gran, el que fa política catalana, el mecenes, el financer, el de la República, el de l'exili... Potser és més complex que en Macià, o que el mateix Prat de la Riba. Ara bé, agafi el Cambó que agafi, no em lliga amb la política del PP fins ara. Que agafin un tros del Cambó on digui que el català és una llengua i el valencià n'és una altra. Que trobin un tros de Cambó que digui que Catalunya expolia Espanya. Que trobin un tros on no digui que Catalunya és el seu som-

ni i el seu anhel. Que ho trobin. Aquí està la contradicció.

—*L'operació Trias de Bes canvia les coses?*

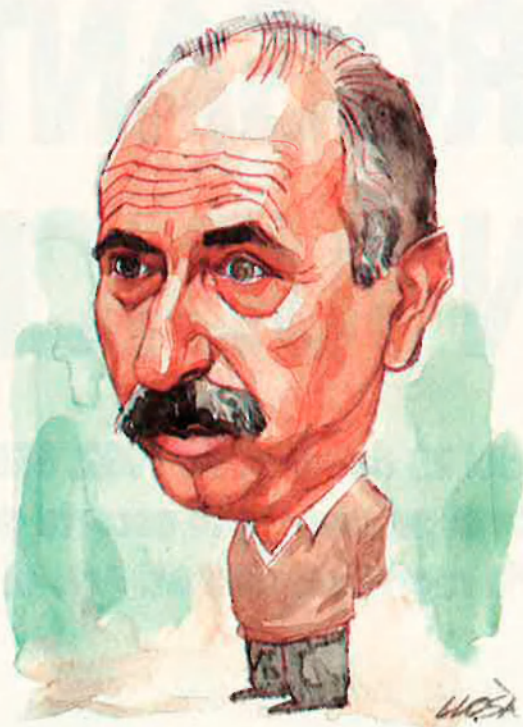
—És veritat que en Vidal-Quadras i en Trias de Bes, d'origen, d'entrada, no són el mateix. No podem remuntar-nos als antecedents familiars, però em sembla clar que el primer representa un sector de l'alta burgesia poc catalanitzat i molt poc catalanista. El segon em penso que ve d'un món de classes mitjanes culturals i polític-funcionaries, l'entroncament del qual amb el catalanisme ha estat més intens. Què en sortirà d'això? No ho sé, jo em limito a marcar que hi ha moltes contradiccions. Per exemple: què té a veure en Trias de Bes amb una regidora del PP de l'ajuntament de Santa Coloma de Gramanet que és d'aquests de CADECA, que creuen que el castellà està perseguit com als camps de concentració? Tampoc no em sembla que el discurs d'en Curto a Tortosa sigui exactament el mateix que el d'en Vidal Quadras. I també és cert que no té res a veure l'actitud actual del PP de les Illes amb la del PP valencià i la seva aliança amb els blaveros.

—*Una altra font de polèmica les darreres setmanes és la distinció entre catalanisme i nacionalisme. Té sentit, aquesta distinció?*

—Això és un joc de paraules. El catalanisme té sempre una vocació nacional. El que passa és que manipulen el vocabulari dia a dia. Quan *El País* es refereix a Hitler i Mussolini com a creadors de règims "d'exageració nacionalista", i s'oblida de citar les paraules feixista i nazi, que és el que pertoca, manipula. Fa molt temps que als mots "nacional" i "nacionalista" se'ls carrega tots els estralls del món. Si volem ser precisos, el catalanisme és nacionalista. Ara bé, és un moviment molt variat políticament, és un accidentalisme. Intenta modificar el sistema polític amb prudència i a l'embat de les circumstàncies. Hi ha catalanisme regionalista, federalista, autonomista, independentista i el que vulguis. Però en l'origen, què diu el catalanisme? Que la pàtria dels catalans és Catalunya. Per tant, distingir catalanisme i nacionalisme és un joc de paraules trampós.

—*Per què s'ha tendit a identificar el catalanisme amb l'esquerra i el nacionalisme amb la dreta?*

—Bé, això ha estat resultat de les picabaralles polítiques de la transició. Em permeto recordar que l'any 62 jo ja vaig dir que existeix

—**Tres coses que fa el PP i que Cambó no faria.**

—**Què té a veure amb Cambó la política lingüística sacassonista que fa al PP a València? En Cambó pensarla que al valencià és una llengua diferent del català? Par favor! Cambó mostraria aquestes raticències davant de l'ansanyament al català a l'escola? Cambó apadrinarà aquestes campanyes radiofòniques i televisives en què Catalunya quan no roba oprimalx als da parla castellana? Òbviament, no. És aquí on se'ls ha de demanar coherència.**

un marxisme-lerrouxisme. Intenta a Espanya, i déu n'hi do a Catalunya. Per aquesta gent d'una determinada esquerra revolucionària, distreure's en la defensa de la llengua i la cultura del país és burgès. És un error d'interpretació claríssim.

—*L'hegemonia política de CiU durant els últims quinze anys ha ajudat a aprofundir en la distinció?*

—Sí, perquè l'any 80 es produeix la sorpresa. Es pensaven que la victòria electoral a Catalunya cauria en mans de les esquerres angèliques, i resulta que la realitat fou una altra. I a un sector intel·lectual d'algunes esquerres els costa molt de temps entendre el que ha passat. La primera reacció és qualificar de burgès tot el que surti del nacionalisme, i es posen a parlar del nacionalisme "agrari i pastoril". Errors d'interpretació, l'un darrere l'altre.

—*Un intel·lectual català de llengua castellana, considerat com a progressista, identificava fa poc la cultura espanyola a Catalunya com "la dels més pobres".*

—Lerrouxisme pur. Es referia als jutges? Als funcionaris d'Hisenda? Als directius de multinacionals? Dir això és lerrouxisme pur. Si dir això és d'esquerres, el que m'estranya és que d'aquestes esquerres no se'n facin els grans banquers. On hi ha la coherència personal i social, al llarg de la vida, en la defensa dels humils? Si esquerra és aquest món cultural i literari dels que es riuen d'allò que els és propi però després cobren l'herència... Tot això és demagogia de pseudoesquerra.

—*És possible un nou lerrouxisme a Catalunya?*

—És més fàcil detectar-lo en el món dels professionals de la cultura que no al carrer, i aquest mai no podrà ser un lerrouxisme autèntic. El de veritat, si existís, s'hauria de produir a la Mina, al Besòs, però curiosament aquest no es produeix. I si existís, no tindria res a veure amb el d'aquests intel·lectuals de pseudoesquerra de què parlàvem. Aquests serien els primers a fugir. Els primers. Són gent mal adaptada, esquizofrènica políticament i cultural, que tenen un esquerranisme de sortida cap endavant. Necessiten una cobertura, i què millor que l'extremíssima esquerra, cultural, això sí? Quina coherència hi ha entre això i el que és la seva vida? Cap. Viuen a barris humils? Treballen a la construcció? Van en metro cada dia? Però si són nois de bona família tots!

Eduard Voltas